

УДК 351.95

DOI <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2022.74.42>

ВЗАЄМОДІЯ ДІЛЬНИЧНИХ ОФІЦЕРІВ ПОЛІЦІЇ ТА ПОЛІЦЕЙСЬКИХ ОФІЦЕРІВ ГРОМАДИ З ПІДРОЗДІЛАМИ ЮВЕНАЛЬНОЇ ПРЕВЕНЦІЇ У СФЕРІ ЗАХИСТУ ПРАВ ДІТЕЙ

Гурковська К.А.,
викладач кафедри
адміністративного права та адміністративного процесу
Львівського державного університету внутрішніх справ

Гурковська К.А. Взаємодія дільничних офіцерів поліції та поліцейських офіцерів громади з підрозділами ювенальної превенції у сфері захисту прав дітей.

З метою додержання гарантій із захисту прав та інтересів дітей, які постраждали від домашнього насильства, а також забезпечення належного реагування на випадки такого насильства, надання своєчасної допомоги постраждалим дітям, створення умов для реалізації кожною дитиною права на зростання у безпечному сімейному оточенні уповноважені підрозділи Національної поліції (патрульна поліція, групи реагування патрульної поліції, мобільні групи з протидії домашньому насильству, дільничні офіцери поліції, поліцейські офіцери громади, ювенальна превенція) вступають у взаємодію з іншими державними органами, органами місцевого самоврядування, юридичними та фізичними особами.

Взаємодія Національної поліції з іншими суб'єктами у сфері протидії домашньому насильству щодо дітей – це вид правовідносин які потребують організації і планування спільних заходів у цій сфері, об'єднання інформаційних, технічних, людських та інших ресурсів для спільного їх використання.

Координацію заходів у сфері запобігання та протидії домашньому насильству щодо дітей та моніторинг їх реалізації на місцевому рівні здійснюють уповноважені особи (координатори) в органах виконавчої влади та органах місцевого самоврядування.

Згідно з чинного законодавства формами взаємодії підрозділів ювенальної превенції та поліцейських офіцерів громад у сфері захисту прав дітей є спільні наради, конференції, круглі столи, тренінги; інформування щодо стану злочинності в дитячому середовищі і заходи для його покращення, які вживаються поліцейськими, а також дають рекомендації батькам, законним представникам щодо запобігання вчиненню дітьми та стосовно них правопорушень, поширенню негативних явищ серед дітей; організація профілактичних заходів серед дітей тощо. Формами взаємодії підрозділів ювенальної превенції та поліцейських офіцерів громад у сфері захисту прав дітей є спільні наради, конференції, круглі столи, тренінги; інформування щодо стану злочинності в дитячому середовищі і заходи для його покращення, які вживаються поліцейськими.

Ключові слова: захист прав дітей, права дитини, адміністративно-правовий захист, система, механізм, заходи впливу, дільничний офіцер поліції та поліцейський офіцер громади.

Gurkovska K.A. Interaction between precinct police officers and community police officers with units of juvenile prevention in the field of protection of children's right.

In order to comply with guarantees for the protection of the rights and interests of children who have suffered from domestic violence, as well as to ensure a proper response to cases of such violence, to provide timely assistance to affected children, to create conditions for the realization of every child's right to grow up in a safe family environment, authorized units of the National Police (patrol police, patrol police response teams, domestic violence mobile teams, precinct police officers, community police officers, juvenile prevention) interact with other state bodies, local self-government bodies, legal entities and individuals.

The interaction of the National Police with other subjects in the field of combating domestic violence against children is a type of legal relationship that requires the organization and planning of joint activities in this field, the pooling of information, technical, human and other resources for their joint use.

Coordination of measures in the field of prevention and countermeasures against domestic violence against children and monitoring of their implementation at the local level are carried out by authorized persons (coordinators) in executive power bodies and local self-government bodies.

According to the current legislation, forms of interaction between juvenile prevention units and community police officers in the field of children's rights protection are joint meetings, conferences, round tables, trainings; informing about the state of crime in the children's environment and measures for its improvement, which are taken by the police, as well as giving recommendations to parents, legal representatives on preventing the commission of offenses by children and in relation to them, the spread of negative phenomena among children; organization of preventive measures among children, etc. Forms of interaction between juvenile prevention units and community police officers in the field of children's rights protection are joint meetings, conferences, round tables, trainings; informing about the state of crime in the children's environment and measures to improve it, which are taken by the police.

Key words: protection of children's rights, child's rights, administrative-legal protection, system, mechanism, influence measures, precinct police officer and community police officer.

Постановка проблеми. Дільничний офіцер поліції та поліцейський офіцер громади – це офіцер поліції, який орієнтований на вирішення безпекових проблем саме своєї територіальної громади. Він доступний до населення, тому що постійно знаходиться поруч з людьми. Утворення інституції поліцейського офіцера громади дозволило створити новий рівень поліцейського сервісу не лише у великих містах, де працює патрульна поліція, а й на всій території держави, у віддалених населених пунктах. Також зміни до інструкції допомагають забезпечити відкриту та тісну співпрацю громади та поліції заради створення безпечного середовища, де поліцейський офіцер – це частина громади [1, с. 135].

Всього проект охоплює усі регіони держави: близько 30 тисяч населених пунктів, де мешкає майже 28 мільйонів громадян. Його метою є тісна взаємодія поліцейського з об'єднаною територіальною громадою та орієнтація на її потреби [2].

Важливим напрямом роботи поліцейських офіцерів громади є захист прав дітей, що реалізується у тісній співпраці із працівниками служби ювенальної превенції. Упродовж 2019 року у поліції було зареєстровано 142 тисячі заяв і повідомлень тільки про випадки вчинення домашнього насильства. З них більше 2 000 – надійшло від дітей [3]. Взаємодія підрозділів ювенальної превенції та поліцейських офіцерів громади у сфері протидії домашньому насильству щодо дітей є одним із важливих напрямів. Така взаємодія може проявлятися у спільних діях щодо виявлення фактів домашнього насильства, вчиненого дітьми і стосовно дітей, та реагування на них в порядку, визначеному законодавством; винесення термінових заборонних приписів стосовно кривдників; інформування постраждалих осіб про їхні права, заходи і соціальні послуги, якими вони можуть скористатися [4].

Стан дослідження проблеми. Проблема забезпеченості прав дитини є актуальною сьогодні у всьому світі. Тому можемо зустріти чималу кількість наукових і публіцистичних праць у цьому напрямі. Серед усієї кількості вітчизняних дослідників у цій сфері плідно працювали Б. Андрусишин, Л. Заблоцька, В. Журавський, К. Левченко, А. Ковальчук, Н. Коломоєць, О. Миськів, Є. Науменко, Н. Оніщенко, Н. Опольська, В. Оржеховська, В. Селюков, В. Синьов, В. Чорна, О. Шульц і ряд інших учених. Утім, система адміністративно-правового захисту прав дитини та перелік її складових елементів так і залишаються дискусійними питаннями.

Мета статті – проаналізувати та охарактеризувати напрями взаємодії ДОП та поліцейських офіцерів громади з підрозділами ювенальної превенції у сфері захисту прав дітей.

Виклад основного матеріалу. З метою додержання гарантій із захисту прав та інтересів дітей, які постраждали від домашнього насильства, а також забезпечення належного реагування на випадки такого насильства, надання своєчасної допомоги постраждалим дітям, створення умов для реалізації кожною дитиною права на зростання у безпечному сімейному оточенні уповноважені підрозділи Національної поліції (патрульна поліція, групи реагування патрульної поліції, мобільні групи з протидії домашньому насильству, дільничні офіцери поліції, поліцейські офіцери громади, ювенальна превенція) вступають у взаємодію з іншими державними органами, органами місцевого самоврядування, юридичними та фізичними особами.

Взаємодія Національної поліції з іншими суб'єктами у сфері протидії домашньому насильству щодо дітей – це вид правовідносин які потребують організації і планування спільних заходів у цій сфері, об'єднання інформаційних, технічних, людських та інших ресурсів для спільного їх використання.

Координацію заходів у сфері запобігання та протидії домашньому насильству щодо дітей та моніторинг їх реалізації на місцевому рівні здійснюють уповноважені особи (координатори) в органах виконавчої влади та органах місцевого самоврядування [5, с. 306].

Правовою основою виникнення відносин взаємодії у діяльності Національної поліції є Закон України «Про Національну поліцію», Закон України «Про запобігання та протидію домашньому насильству», Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку взаємодії суб'єктів, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству і насильству за ознакою статі», Постанова Кабінету Міністрів України від 01 червня 2020 р. «Про забезпечення соціального захисту дітей, які перебувають у складних життєвих обставинах» та ряд інших.

Аналіз цих нормативно-правових актів вказує на їх відповідність міжнародним стандартам, але ситуація з пандемією COVID-19 та оголошеним у країні карантинном виявила прогалини в системі протидії домашньому насильству, в тому числі щодо дітей. Кількість заяв та повідомлень зростає майже вдвічі у порівнянні з першим півріччям минулого року (2020 рік – 101 584 заяви, 2019 рік – 68 490 заяв).

Для усунення вказаних прогалин, в тому числі і покращення співпраці в цій сфері, 21 вересня 2020 року Президент України підписав Указ № 398/2020 «Про невідкладні заходи із запобігання та протидії домашньому насильству, насильству за ознакою статі, захисту прав осіб, які постраждали від такого насильства» [6].

Серед головних напрямів, на яких зосереджено увагу в Указі, – заходи для запобігання та мінімізації домашнього насильства, удосконалення координації та взаємодії суб'єктів, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству, удосконалення порядку прийому і розгляду заяв та повідомлень про домашнє насильство стосовно дітей та за участю дітей, виявлення дітей, які постраждали від домашнього насильства, а також організації надання їм допомоги та захисту. розбудова системи сервісів та притулків для постраждалих осіб, проведення інформаційно-просвітницької роботи з питань неприпустимості насильницької моделі стосунків, невідворотність покарання за насильство та надання максимальної підтримки й допомоги постраждалим особам, забезпечення особливої опіки та захисту для людей похилого віку, дітей і недієздатних осіб та інші.

Сучасне законодавство України у сфері запобігання та протидії домашньому насильству сприяє досягненню узгодження дій та спільної діяльності Національної поліції з іншими суб'єктами протидії домашньому насильству щодо дітей [7, с. 91].

До обов'язків поліцейського офіцера входить насамперед робота з громадою, допомога населенню. Офіцери не мають бути каральним органом і забезпечувати якісь показники – передусім, вони вирішують питання, що непокоять громаду. Проблеми в сім'ї, громадський порядок тощо. ДОП та ПОГ під час здійснення своїх повноважень, виконання завдань та обов'язків взаємодіють з іншими органами (підрозділами) поліції, місцевими органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування. [8].

Згідно із Наказом МВС «Про затвердження Інструкції з організації діяльності дільничних офіцерів поліції» від 28.07.2017 № 650 (зі змінами від 18.05.2022. № 301. Про внесення змін до наказу Міністерства внутрішніх справ України від 28 липня 2017 року № 650. Інструкція з організації діяльності дільничних офіцерів поліції та поліцейських офіцерів громад) основними завданнями поліцейських офіцерів громади у сфері захисту прав дітей є провадження профілактичної діяльності, спрямованої на запобігання вчиненню дітьми кримінальних і адміністративних правопорушень, виявлення причин і умов, які цьому сприяють, ужиття в межах своєї компетенції заходів для їх усунення. Для реалізації цього завдання ДОП та ПОГ вживати у взаємодії зі службою у справах дітей обласних, Київської та Севастополю міських державних адміністрацій, районних, районних у містах Києві та Севастополі державних адміністрацій заходів щодо встановлення особи дитини, місця її проживання, відомостей про батьків або осіб, які їх замінюють, інших родичів, місця їх проживання (перебування) у разі надходження повідомлення про дитину, яка залишилась без батьківського піклування. У разі виявлення дитини, розлученої із сім'єю, поліцейський невідкладно повідомляє про такий факт територіальний орган Державну міграційну службу і орган опіки та піклування за місцем виявлення дитини. Тому що у разі безпосередньої загрози життю або здоров'ю дитини на підставі рішення районної, районних

у містах Києві та Севастополі державних адміністрацій, виконавчого органу міської, районної у місті ради служба у справах дітей разом з представниками закладу охорони здоров'я вживають заходів до відібрання дитини у батьків та тимчасове влаштування її відповідно до чинного законодавства [9].

Згідно з чинного законодавства формами взаємодії підрозділів ювенальної превенції та поліцейських офіцерів громад у сфері захисту прав дітей є спільні наради, конференції, круглі столи, тренінги; інформування щодо стану злочинності в дитячому середовищі і заходи для його покращення, які вживаються поліцейськими, а також дають рекомендації батькам, законним представникам щодо запобігання вчиненню дітьми та стосовно них правопорушень, поширенню негативних явищ серед дітей; організація профілактичних заходів серед дітей тощо [9].

Дієвим інструментом попередження правопорушень у підлітковому середовищі є проведення профілактичних бесід з дітьми в закладах освіти, на яких поліцейські офіцери громади розповідають про те як не стати жертвою правопорушення, наголошують на необхідності відповідального ставлення до навчання та відвідування учнями занять. Неповнолітнім, схильним до вчинення правопорушень, приділяється особлива увага, їм також роз'яснюється, що у разі порушення вимог законодавства до них можуть бути застосовані заходи як виховного, так і правового впливу. Такі виховні бесіди є важливим напрямом превентивної діяльності ДОП та поліцейських офіцерів громади [10, с. 336].

Важливу частину роботи при взаємодії із працівниками ювенальної превенції займає пошук зниклих дітей. Напрямами взаємодії поліцейських офіцерів громади із підрозділами ювенальної превенції при зникненні дитини є участь у проведенні першочергових заходів щодо встановлення місцезнаходження безвісти зниклої дитини; збирання даних про дитину та їх аналіз з метою встановлення причини самовільного залишення дитиною сім'ї, навчально-виховного закладу, спеціальної установи для дітей; інформування громадськості та засобів масової інформації про зникнення дитини безвісти; ужиття заходів з метою отримання даних щодо її можливого місцезнаходження. [11, с. 135]. Завдяки швидкому розшуку неповнолітніх багатьох дітей вдається вберегти від біди. З такими дітьми проводяться профілактичні бесіди та їх повертають до місць проживання. Коли до поліції надходить повідомлення про зникнення дітей – це завжди надзвичайна подія. Щоб знайти неповнолітніх цілими та неушкодженими до пошуків залучається максимальна кількість правоохоронців, і особливо важлива співпраця поліцейських офіцерів громади та працівників підрозділів ювенальної превенції.

Самі дільничні офіцери поліції зазначають, що в результаті проведеної реформи, у них з'явився час для проведення профілактичної роботи з «важкими» дітьми, які купують слабоалкогольні напої, беруть участь у бійках, розписують стіни тощо. Проведення активної роз'яснювальної роботи серед молоді підвищує рівень громадського порядку [12].

Ще одним важливим напрямом роботи ДОП та поліцейських офіцерів громади є профілактична робота із багатодітними родинами та не благополучними сім'ями. Поліцейські офіцери громади час від часу навідується до проблемних сімей та, у разі потреби, допомагають їм або попереджають про можливі штрафи за неналежне невиконання батьківських обов'язків [12]. Інформацію про такі сім'ї поліцейські офіцери громади отримують від соціальних служб та працівників ювенальної превенції [10, с. 336].

Висновки. Таким чином, основними напрямами взаємодії поліцейських офіцерів громади з підрозділами ювенальної превенції є обмін інформацією, проведення спільних зустрічей із дітьми та їх батьками у закладах освіти, робота із багатодітними та проблемними сім'ями, пошук зниклих дітей, профілактична робота із «важкими» дітьми та молоддю, протидія домашньому насильству щодо дітей.

Список використаних джерел:

1. Ювенальна деліктологія: діти як жертви, діти як правопорушники : матеріали Всеукр. наук.-практ. семін. (м. Дніпро, 8 жовт. 2020 р.). Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2020. 135 с.
2. В Україні запустили проект «Поліцейський офіцер громади». URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/v-ukrayini-zapustili-proekt-policejskij-oficer-gromadi>.
3. Звіт Голови Національної поліції України про результати роботи відомства у 2019 році. URL: https://www.kmu.gov.ua/storage/app/sites/1/17-civik-2018/zvit_2019/zvit-npu-2019.pdf?fbclid=IwAR1cTo8Gt4y18ZncroCLceM_7ZTw_kQC7pD1HnhqKR_HvmJIUT6wGUcAEdc.
4. Про затвердження Інструкції з організації роботи підрозділів ювенальної превенції Національної поліції України : Наказ Міністерства внутрішніх справ України від 19.12.2017 № 1044. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0686-18#Text>.

5. Костовська К.М., Мороз О.Б. Адміністративно-правовий статус підрозділів ювенальної превенції Національної поліції як суб'єктів профілактики правопорушень. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Серія Право. Випуск 69.. 2022. С. 304–311.
6. Про невідкладні заходи із запобігання та протидії домашньому насильству, насильству за ознакою статі, захисту прав осіб, які постраждали від такого насильства: Указ Президента України від 21 вересня 2020 р. № 398/2020. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/3982020-35069>.
7. Ювенальна деліктологія: діти як жертви, діти як правопорушники: матеріали Всеукр. наук.-практ. семін. (м. Дніпро, 8 жовт. 2020 р.). Дніпро: Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2020. С. 91.
8. Таких поліцейських ще не бачили: про різницю з дільничним і довіру людей розповів офіцер Пісочинської громади. URL: <https://decentralization.gov.ua/news/12220>.
9. Про затвердження Інструкції з організації діяльності дільничних офіцерів поліції та поліцейських офіцерів громад: Наказ МВС України від 28.07.2017 № 650. Редакція від 18.05.2022. № 301. Про внесення змін до наказу Міністерства внутрішніх справ України від 28 липня 2017 року № 650. Інструкція з організації діяльності дільничних офіцерів поліції та поліцейських офіцерів громад. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0552-22#n4>.
10. Мороз О.Б., Ковальчук О.В., Хатнюк Ю.А. Довідник ювенального поліцейського. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2022. 380 с.
11. Про затвердження Інструкції з організації роботи підрозділів ювенальної превенції Національної поліції України: Наказ Міністерства внутрішніх справ України від 19.12.2017 № 1044. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0686-18#Text>.
12. Я – ваш поліцейський. Чим нові офіцери громади відрізняються від дільничного. URL: <https://hromadske.ua/posts/ya-vash-policejskij-chim-novi-oficeri-gromadi-vidriznyayutsya-vid-dilnichnogo>.